

Sak 20-22 til Skates møte 7.12.22

Møte mellom Skate og statsråd Gjelsvik 9.12.22

Forslag til budskap

Agenda

KDD har bekreftet at de støtter Skates forslag til agenda for møtet:

Tidspunkt	Agendapunkt
14.30 – 14.35	Velkommen ved statsråden. Statsrådens forventninger til Skate generelt og dette møtet spesielt.
14.35 – 14.55	Bekymring for den felles infrastrukturen. Presentasjon ved to av Skate-direktørene, maks 8 min totalt, etterfulgt av diskusjon.
14.55 – 15.10	Digitalt utenforskap. Presentasjon ved en Skate-direktør, maks 4 min, etterfulgt av diskusjon.
15.10 – 15.15	Avslutning og oppsummering ved statsråden.

Møteleder: konstituert direktør i Digdir og leder for Skate, Frode Danielsen.

Gjennomføring

Som i tidligere møter legges det opp til at tre av Skates direktører legger frem forberedte budskap på vegne av Skate, mens de øvrige utfyller i diskusjonene.

Siden møtet er flyttet på kort varsel vil KDD legge til rette for et hybridmøte med deltakelse både fysisk og digitalt. Endringen av møtetidspunkt har ført til endringer i hvilke Skate-direktører som kan delta fysisk og i det hele tatt.

Det vil være mulig for Skate AU å delta som digitale tilhørere (uten kamera og mikrofon).

Forslag til budskap fra Skate

Skate AU diskuterte i sitt møte 2.11.22 innretning på møtet med statsråden og forslag til saker å ta opp. På bakgrunn av dette er utkastene til budskap utarbeidet av hhv. arbeidsgruppen under Skates AU for finansiering av utvikling og drift av nasjonale og sektorielle fellesløsninger og av Tilsynet for universell utforming av IKT sammen med øvrige deler av Digdir, NAV og KS.

1. Bekymring for den felles infrastrukturen

<INTRO - BEKYMRINGEN>

Skatesekretariatet har foreslått at denne delen presenteres av Skattedirektør Nina Schanke Funnemark på vegne av Skate.

Første del om hva fellesløsninger er og hvorfor de er så viktige

Norge har viktige fellesløsninger som vi får store gevinster av og som vi må sørge for at vi opprettholder.

Løsningene inkluderer mange viktige registre som Folkeregisteret og enhetsregisteret; Altinn med det meste av rapportering og dialog med næringslivet; ID-porten som vi bruker til å logge inn på for eksempel helsetjenester; og KS sin løsning for å gi kommunene tilgang til statlig informasjon. Disse er forvaltet av forskjellige etater men utgjør til sammen grunnmuren for det digitale Norge. Den grunnmuren tjener oss godt i hverdagen, og gjør også at vi raskt kan bygge nye tjenester. Det gjorde vi under pandemien med både helsetjenester til befolkningen og kompensasjonsordningen for næringslivet.

Det at løsningene er felles – istedenfor for at de bare server en etat – har stor verdi siden informasjon da kan ligge ett sted, og de små aktørene slipper å opprette egne løsninger. Det bidrar til at vi kan tilby likeverdige digitale tjenester til alle, uavhengig av hvor de bor.

Del to om tilstanden og hva vi risikerer hvis de ikke moderniseres

I dag har mange av fellesløsningene et betydelig behov for modernisering og vedlikehold. Den digitale utviklingen går raskt, og løsninger som var moderne for fem år siden må nå videreutvikles for at sikkerheten skal opprettholdes og de ikke skal stå i veien for utvikling av andre systemer.

Et eksempel er at bruken av fellesløsningene fra Digdir er mer enn ti-doblet siden 2016. Da inngikk fellesløsningene i 1 000 offentlige tjenester. Nå inngår de i over 10 000 tjenester. Samtidig er det sentralfinansierte budsjettet for fellesløsningene omtrent det samme som i 2016.

Manglende vedlikehold og modernisering av fellesløsninger vil gi økt risiko for nedetid og stopp i en rekke kritiske og svært mye brukte tjenester fra offentlig sektor.

- Dersom Altinn går ned vil viktige tjenester hos blant annet NAV, Statens veivesen og Skatteetaten stoppe. Går Altinn ned, kan dette føre til feil i skatteinnkrevingen fordi tjenestene bruker informasjon som rutes gjennom Altinn. Dette vil ramme både offentlig sektor, næringsliv og innbyggere.
- Hvis for eksempel ID-porten går ned vil det føre til at folk ikke får tilgang til sine helseopplysninger og timeavtaler på Helsenorge.no. Hvis id-porten går ned i lang tid vil i praksis alle digitale innbyggertjenester og mange næringslivstjenester stoppe helt opp.

Manglende vedlikehold vil også øke kostnadene og redusere kvaliteten på tjenestene fra staten og kommunene, og det kan gjøre det vanskelig å sikre like rettigheter og muligheter til innbyggerne og næringslivet.

<DETTE MÅ GJØRES>

Skatesekretariatet har foreslått at denne delen presenteres av direktør for Brønnøysundregistrene Lars Peder Brekk på vegne av Skate.

I kommende budsjetter er det behov for en tydelig og bevisst satsning på Norges digitale fellesløsninger. Det er ikke tilstrekkelig med bredbånd til hele landet. Vi må også ha tjenester som bruker høyhastighetsnettene. Derfor er fellesløsningene viktige i den digitale infrastrukturen. Både statlige virksomheter og kommuner er helt avhengige av fellesløsningene for å utvikle gode digitale tjenester for innbyggere, næringsliv og frivillig sektor i hele landet.

Finansiering av fellesløsningene må være forutsigbar og robust, og kunne håndtere økt utbredelse og nye behov. Dette er viktig fordi:

- om videreutviklingen stopper, er det et tidsspørsmål før det oppstår problemer eller fellesløsningene i verste fall stopper opp. Det vil også gi økt sannsynlighet for at personopplysninger kommer på avveie eller at tjenestene krasjer..
- I tillegg til samfunnsproblemer det kan skape, kan det bli en svært høy pris å betale dersom man må skrote gamle løsninger for å bygge helt nye
- fellesløsningene er spesielt viktige for virksomheter som ikke har store IT-ressurser, som er situasjonen for mange kommuner. Manglende satsning på fellesløsningene vil fort ramme disse
- manglende satsning på fellesløsningene gjør at store enkeltvirksomheter tvinges til å utvikle egne digitale løsninger som burde vært felles. Dette gir økte kostnader for det offentlige samtidig som andre og mindre virksomheter og kommuner rundt om i landet ikke får løsninger de trenger

Så vårt spørsmål blir: Hva kan du gjøre, og hvordan kan vi i Skate hjelpe deg?

2. Digitalt utenforskap eller inkludering?

Skatesekretariatet har foreslått at denne delen presenteres av direktør for forskning, innovasjon og digitalisering i KS Kristin Weidemann Wieland på vegne av Skate.

I takt med at vi digitaliserer flere og flere tjenester, er Skate også opptatt av alle dem som strever med den digitale hverdagen.

Vi jobber sammen på tvers av sektorer og forvaltningsnivå og har gjennom mange år sett store gevinster av digitaliseringen.

Likevel, noen blir stående utenfor, og det er et offentlig ansvar å sikre likeverdige tjenester til alle innbyggere.

- **10–15 prosent (flere enn 600 000) vurderer at de har svake digitale ferdigheter.**

Danskene anslår at hele 20 prosent av befolkningen er *digitalt sårbare*, og det er lite som tilsier at tilstanden er annerledes hos oss.

Mange kommuner tilbyr veiledning på bibliotek og servicekontor. De forteller om lange ventelister og stor pågang av innbyggere som trenger hjelp. De erfarer at en-til-en-veiledning har best effekt for læring.

Skate mener at vi trenger mer kunnskap om hvilke tiltak som sikrer reell inkludering. Det må være forutsigbart hvor du kan få hjelp uavhengig av hvor i landet du bor. Balansepunktet mellom digitalisering, tilbud om veiledning og bemannet tjenesteyting kan ikke defineres sektor for sektor eller kommune for kommune alene. Dette må vi finne svaret på i fellesskap.

- **Minst 300 000 personer over 13 år har ikke BankID, det gjelder ungdom, eldre hjelpetruende, personer med nedsatt funksjonsevne, immigranter m.fl.**

Dagens eID-løsninger, der BankID dominerer, er teknisk sikre, men har risiko for misbruk i nære relasjoner og ved identitetssvindel. Dessuten er det mange som ikke kan få BankID. Uten eID kan en ikke logge inn på nav.no, helsenorge.no m.v. for å få tilgang til informasjon og tjenester.

Skate er opptatt av at det offentlige skal ta større ansvar for eID på høyeste sikkerhetsnivå til flest mulig, og at vi får på plass løsninger for digital representasjon.

- **800 000 opplever språket i offentlige tjenester som vanskelig.**

Stat og kommune har jobbet systematisk med klarspråk i mange år, men mye gjenstår. Vi ser at klart språk gjør de digitale tjenestene lettere å bruke. Det bidrar både til veiledning underveis i tjenesten, men også til økt forvaltningskompetanse, som er en viktig forutsetning for å være digitalt inkludert.

Skate mener derfor regjeringen må satse mer på kompetanseheving, videreutvikling og vedlikehold av ressurser for klart språk.

- **Brudd på regelverk om universell utforming av IKT blir avdekket i 9 av 10 tilsyn og diskrimineringsaker.**

Universell utforming senker kravet til brukene. Fra februar 2023 skal vi ha tilgjengelighetserklæringer som viser i hvilken grad digitale tjenester er universelt utformet.

Skate mener at samarbeid om kompetansetiltak og felles kriterium for anskaffelser vil være viktig for å få markedet/leverandørbransjen til å tilby universelt utformede løsninger.

Avslutningsvis: Skate ønsker i samarbeid med regjeringen å bidra til å etablere effektive løsninger for digital inkludering og likeverdige tjenester. Hva vil regjeringen gjøre for å hindre digitalt utenforskap, og hvordan kan vi i Skate bidra i dette arbeidet?